

SZÓ- ÉS SZÓLÁSMAGYARÁZATOK

Egy adalék a lecsó szótörténetéhez. A *lecsó* szóval kapcsolatos vizsgálódásnak TÓTH SZILÁRD hasznos megállapításain kívül (l. a következő cikket, vö. még MNY. 2003: 474–7) adódik még egy érdekes tanulsága. A slágerszövegre mint műfajra ugyanis igen jellemző, hogy fogékony az újra, a divatosra, a kissé meghökkentőre. Miként ÉDER ZOLTÁN az *eszpresszó* szó első adatát egy slágerszövegből mutatta ki (Van itt egy jó kis *eszpresszó*. In: *Studia in honorem P. Fábíán, E. Rác, I. Szathmári oblata a collegis et discipulis*. Bp., 1988. 35–40), a *lecsó* szónak egy igen korai (jelen esetben azonban nem a legelső) adatának lehet nyomára bukkanni egy 1932-es operettben. E dalnak esetleg a szó gyors elterjedésében is lehetett szerepe. Nyelvtörténeti szempontból a konkrét esetben azért beszédes az adat, mert rámutat, hogy az 1931-es szakácskönyvi említéseknél sokkal korábbi (köznyelvi érdekű) adatra nem számíthatunk, hiszen valószínűsíthető, hogy épp a lecsó újdonsága adta az okot a megzenésítésre. Általánosabb tanulságként pedig levonhatjuk, hogy értékes nyelvtörténeti adatokra lelhetünk a tömegkultúra kevésbé becsült műfajaiban is, mint amilyenek például a szakácskönyvek vagy a slágerszövegek.

Álljon itt tehát a szójátékos dalszöveg (a betűhív közlésben eltekinttem az eredeti kotta szótagoló kötőjeleitől a könnyebb olvashatóság érdekében; Szilágyi László – Eisemann Mihály: Zsákmacska. Bárd Ferenc és Fia, Bp., 1932. 8–9):

„Lecsó...
Foxtrot
Szövegét írta: Szilágyi László.
Zenéjét szerzette: Eisemann Mihály.

Édes nagysád, vár rám a kaszinó,
Mit fog szólni hozzá a Tasziló.

Hagyjon békét, nézze, szívem ime kész
Én magáért régen oda vagyok,
Kár, hogy lassan kezdi az iramot
Mondjon pár jó bókot csak ez az egész.
Párdon, tuletroá,
Már nem bírom soká...
Nem baj kérem, kár a terefere
Rég megfőzött úgyis Ede vele
Mondja mi a kedvenc eledele már.

Lecsó- lecsó- lecsó- lecsó-
Lecsókolom a pudert rólad
De csó- de csó- de csó- de csó-
De csoda csókolni való vagy.
Bár én Nurmi nem vagyok
Csókban bárkit elhagyok...
Lecsó- lecsó- lecsó- lecsó-
Lecsókolom a pudert rólad.

Látom már, hogy régi ingyenc kegyed,
Bár nassolni félek ingyen szeret.
Főzzünk együtt most egy kicsike lecsót
Tán a kuktát majd én alakítom,
Simulj hozzám, kész a paradicsom
Máris, hogyha csattan a kicsike csók
Kell még paprika, só
És már kész a lecsó.
Pardon, ó de hol van jaj a hagyma
Átkarolnám rögtön hogyha hagyna
Jól van kérem és most süthet a rezsó.”

MÁRTONFI ATTILA